

jaren aan het steeds negatievere beeld over tbs'ers

'Tbs'ers in de longstay, dat zijn geen monsters'

Kunstenaar Henk Hage geeft tbs'ers in de longstay een gezicht. Hij toont ze in al hun kwetsbaarheid, maar wél onherkenbaar.

door **Lieke Mulder**

Ze pleegden verschrikkelijke misdaden. Moord, doodslag, verkrachting. In sommige media worden ze consequent monsters genoemd. De maatschappij sluit ze het liefst hun hele leven onzichtbaar en anoniem op. Om nooit meer een gevaar te zijn, om nooit meer met hen geconfronteerd te worden.

De 88 mannen die in Zeeland in de longstay (de Langdurige Forensische Psychiatrische Kliniek) worden verpleegd, hebben hun gevangenisstraf erop zitten, werden behandeld in een tbs-kliniek, maar het resocialisatietraject stagneerde. Ze hebben ernstige psychiatrische stoornissen. Sommige bewoners schieten van de ene psychose in de andere, vertelt Marco Luijk. „Sommigen leven bijna constant op hun kamer, prikkels zijn gauw teveel.”

Luijk is geestelijk verzorger op de longstay-afdeling van de Pompekliniek in Zeeland. Hij stoort zich al jaren aan het steeds negatievere beeld over tbs'ers. „Deze mannen hebben vreselijke dingen gedaan, dat klopt. Er zijn dingen misgegaan in hun leven. Maar het zijn géén monsters, ze zijn vaak juist heel kwetsbaar. En we moeten wel beseffen: wat doen we hen in godsnaam aan? Ze hebben hun straf uitgezeten, maar hebben toch levenslang. Iedereen heeft het recht om gezien te worden, óók deze mannen. We mogen niet ontkennen dat ze er zijn.”

Om de mannen toch een gezicht te geven, nam Luijk het initiatief voor een kunstproject. Hij kwam uit bij de Beuningsse kunstenaar Henk Hage. Inmiddels heeft Hage zestig portretten af. In zijn geïmproviseerde atelier op het terrein hangen ze, elk 17 bij 17 centimeter, netjes geordend aan de muur.

De ene bewoner na de andere is aan de beurt om hier een ochtend lang in een luie stoel plaats te nemen. Hage: „Het zijn stuk voor stuk bijzondere ontmoetingen. Deze mannen hebben niets te verliezen, hoeven zich niet keurig te gedragen. Ik werk intuïtief. De een zit hier een uur en zegt geen woord. Is in zichzelf gekeerd, of onzeker. De ander zit hier een uur en praat bij wijze van spreken twee uur. Dat is allemaal goed. Ik werk met alle zintuigen, stel me helemaal open.”

Het klinkt tegenstrijdig, maar de mannen mogen niet al te herkenbaar afgebeeld worden. Dat is onder andere om slachtoffers de confrontatie te besparen. Gelukkig is dat ook niet de stijl van Hage. Zijn werk is expressivistisch en intuïtief. Hage: „Ik maak wel steeds twee portretten, een voor de expositie en een voor de jongens zelf. Die laatste is gedetailleerder. Kunnen ze aan hun moeder geven.”

Vernederend

Inmiddels lieten 41 van de 88 mannen zich portretteren. Veel meer zullen het er niet worden. Longstay-er Eric bijvoorbeeld, had er echt geen zin in: „Nee, sorry, het is niet mijn stijl. Daar ben ik heel eerlijk in. En mijn moeder doe ik er ook geen plezier mee. Ik vind het ook zonde van mijn tijd. Of ik vind dat we een gezicht moeten krijgen? Dat we er mogen zijn? Nee hoor, mijn kracht put ik wel ergens anders uit. Mijn geloof, en mijn familie. Ik wil mezelf niet zo laag plaatsen dat ik

zeg, ik mag er zijn. Dat weet ik wel. Ik heb iets gedaan, ik moet zitten, klaar. Dat verlot aan het handje, dat vind ik al vernederend.”

Omdat niet alle mannen meedoen, verlegde Hage zijn koers. Een aantal mannen portretteerde hij meerdere keren. De 57-jarige Willem spant met vijf portretten de kroon. Hage: „Het klikt. Het is mooi om te zien hoe hij hier steeds met een andere gemoedstoestand zit. Hij had een keer een slechte dag en dat zie je direct terug in het portret. Hij voelde zich beroerd. Ik mocht dat waarnemen en ik mocht dat schilderen. Mooi.”

Grap

Hage heeft zich geen moment onveilig gevoeld. Hij lacht: „Mensen waarschuwden me. ‘Henk, je moet ze niet te dichtbij laten komen, niet te vertrouwelijk met ze worden.’ Hoezo, denk ik dan?” Luijk: „Mensen zijn vaak verbaasd hoe gewoon de sfeer binnen de poort is. We proberen de mannen een zo humaan mogelijk leven te bieden. Al wordt dat steeds moeilijker met alle bezuinigingen. De mannen voelen zich hier wel de hele dag beoordeeld, en dat is zwaar. Maken ze een grove grap, dan wordt er direct een aantekening gemaakt. Dat kan zomaar betekenen dat ze niet op verlof mogen. Daarom zijn ze zo blij als er eens gewone mensen van buiten binnen de muren komen. Eindelijk niet steeds op je hoede zijn. Bij Henk hoeven ze dat ook niet.”

De portretten komen eind van het jaar in museum Het Valkhof in Nijmegen te hangen. Daarna worden ze in verschillende plaatsen in Nederland getoond, om uiteindelijk terug te keren naar Zeeland. Tv-programma Kunststof besteedt zondag 28 februari aandacht aan het project.

• Vier van de portretten die Henk Hage maakte. Rechts onder het portret van Willem. foto's Jeroen Appels/Van Assendelft

'Ik ben niet alleen maar slecht'

De 57-jarige Willem deed graag mee aan het project. Zo graag zelfs, dat hij inmiddels vijf keer is geportretteerd. „Ik heb een beroerd leven achter de rug, zit sinds mijn elfde in het systeem. Maar het is overdreven om dat constant op de voorgrond te zetten. En weet je, niemand ziet buiten de muren aan je dat je tbs'er bent. Ik doe mee omdat ik nieuwsgierig ben. Ik wilde weten hoe Henk me raakte. Dat is goed gelukt. Ik vind het mooi dat we een gezicht krijgen. We zijn niet alleen maar slecht. Of ik te kiezen had in mijn leven? Nee, ik vind van niet. Je wieg staat ergens en daar

moet je het mee doen.” Het poseren was confronterend: „Ik vond het best heftig. Je praat over je leven, over wat je tegenkomt. Dat geeft op dat moment een beeld aan het schilderij. Deze is bijvoorbeeld gemaakt toen ik me heel slecht voelde. Kijk, dat zie je aan mijn blik. En wat ik ook zo mooi vind? Die rode aura. Dat lijkt wel mijn achtergrond, mijn verleden. Henk weet me te raken. Ik hoop dat de portretten dat straks in het museum ook doen.” Hij wijst naar de muur vol portretten. Grappend: „Het zijn stuk voor stuk muurbloempjes geworden. Nee hoor, dat zijn geen brandnetels.”

•••
‘We moeten beseffen wat we deze mensen aandoen. Ze zaten hun straf uit, maar hebben toch levenslang’

Marco Luijk, geestelijk verzorger

Muller staat in de startblokken

HEESCH. Naast het oude gemeentehuis aan 't Dorp is een immense vlakte ontstaan. Hier komen 1.000 vierkante meter winkelruimte, 19 appartementen en vier woningen. Bouwbedrijf Muller wil op 1 mei gaan bouwen en denkt klaar te zijn op 1 juli 2017. foto Ruud Rogier

UDEN

Uden verlaagt weer grondprijs

Uden heeft opnieuw de grondprijs op enkele locaties verlaagd. Volgens wethouder René Peerenboom volgt de gemeente daarmee de prijzen in de markt. Zo wordt de grond in het dure plan Park Maashorst goedkoper: van 300 naar 285 euro per vierkante meter. Bouwgrond aan de Schepersweg gaat ook met 15 euro omhoog naar 265 euro per vierkante meter. Voor de rest van Uden verandert er niks. Prijzen liggen tussen de 260 en 299 euro per vierkante meter. In Volkel is die bandbreedte 225-265 euro, in Odiliapeel ligt het tussen de 190 en 250 euro. Ook een paar grotere kavels bedrijfsgrond zijn goedkoper.

3 dagen 4-sterren in Osnabrück
Steigenberger Hotel Remarque ****

- ✓ 2 overnachtingen incl. ontbijtbuffet
- ✓ Hotel op Zoover beoordeeld met een 8,4
- ✓ Vrij gebruik stadsplattegrond en sauna
- ✓ Bezoek de Dom en het Osnabrücker Schloss

€179,00

€99,00 p.p.

voor meer informatie **HOTELDEAL.NL/K02201** ma-vr: tot 23:00 za-zo: tot 17:00

088-0331506

Ja!

**De e-paper
exclusief voor
u als abonnee**

Kijk op **bd.nl/informatie**